

V ZDA SO »ODPRLI« 49. NARODNI PARK

PASOVI VELIKEGA BAZENA

Po tradiciji, ki datira od Theodorja Roosevelta, Johna Muira in gibanja za ohranitev narave iz 19. stoletja, Združene države Amerike v svojih narodnih parkih čuvajo pestrost ameriške divjine. Parka, kot sta Everglades na Floridi in Gates of the Arctic, Vrata Arktike na Aljaski, najbolje predstavljata svoji posebej zanimivi fizični in biološki regiji. Narodni park Ve-

liki bazen (Great Basin) v gorski verigi South Snake v vzhodni Nevadi pa je devetinsideseti in najnovejši narodni park v državi in nadaljuje ameriško tradicijo ohranjanja narave.

Razprostira se od Sierre Nevade na zahodu do gorā Wasatch na vzhodu, od Kolumbijske visoke planote na severu do pustinje Mojave na jugu. To prostrano ozemlje je znano pod imenom Veliki bazen in je v njem zajetih nekaj gorskih verig, ki jih sekajo široke pustinske doline. Njihovi maloštevilni vodotoki nikoli ne pritečejo do morja, ampak končajo v bazenih ali v jezerih v dolinah, od katerih je največje Veliko slano jezero (Great Salt Lake) v državi Utah. To je najbolj osamljen in najmanj znan del ameriškega Zahoda, pustinska divjina s kaktusi in soncem, ki neusmiljeno žge. Vendar tu in tam — enako kot v narodnem parku Veliki bazen — obzorje zaključujejo s snegom pokriti gorski vrhovi, katerih pobočja so temna od iglastih gozdov in na katerih se bleščijo hitri potoki. V takih predelih je svet poln divjčine: orlov in jastrebov, divjih mačk, kojotov in planinskih levov, gamsov, antilop z zavitiimi rogovi in dolgouhih jelenov.

Čeprav zavzema komaj 31 000 hektarov površine, kar je malo v primerjavi z Yosemitskim ali Yellowstonejskim parkom, zajema narodni park Veliki bazen prav pester in spektakularen teren, začenši pri ozemlju trnatega grmičevja, ki ga bičajo vetrovi, in visokih gorah pa do zelenih gozdov in apnenčastih Lehmanovskih kraških jam. »Potovanje iz doline na vrh gore je — grobo vzeto — enako potovanju od južne Arizone do Kanade,« pravi upravnik parka Al Hendricks, »čeprav je dolgo komaj petnajst kilometrov.« Vzpon do vrha Wheeler, ki je visok 2981 metrov in je najvišja gora v parku, se vije skozi pet ekoloških pasov, začenši z žajbljem in zakrnelim grmovjem smrek v dolini in nato pelje dalje skozi gozdove planinskega mahagonija in trepetlike z belim lubjem vse do alpskih livad in arktične tundre nad gozdno mejo.

Na višinah od 2900 do 3600 metrov so tik pod gozdno mejo bogati pasovi borov s kladivastimi storži (Pinus anistata), ki so najstarejša živa bitja tod okrog. To drevje namreč obstaja 4000 let ali pa še dlje na suhih apnenčastih tleh in znanstveniki lahko spremljajo vremenske razmere več tisoč let nazaj, ko proučujejo letnice borovih debel. Marsikatero

Smrt Jean-Marca Boivina

Francoski vrhunski plezalec Jean-Marc Boivin se je 18. februarja letos smrtno ponesrečil, ko je poskusil s jadrnim padalom skočiti z Auyan-Tepulja, mizaste gore v Venezueli. Bil je eden od najbolj vsestranskih in najbolj vpadljivih alpinistov zadnjega desetletja. Začel je z najtežavnejšimi prvimi pristopi v kombiniranih stenah in v izredno strmih ledenih kaminih, predvsem še v masivu Mont Blanca. Sledila so prečenja in zaporedni vzponi v številnih ekstremnih smereh in takšni solo vzponi v enem dnevu.

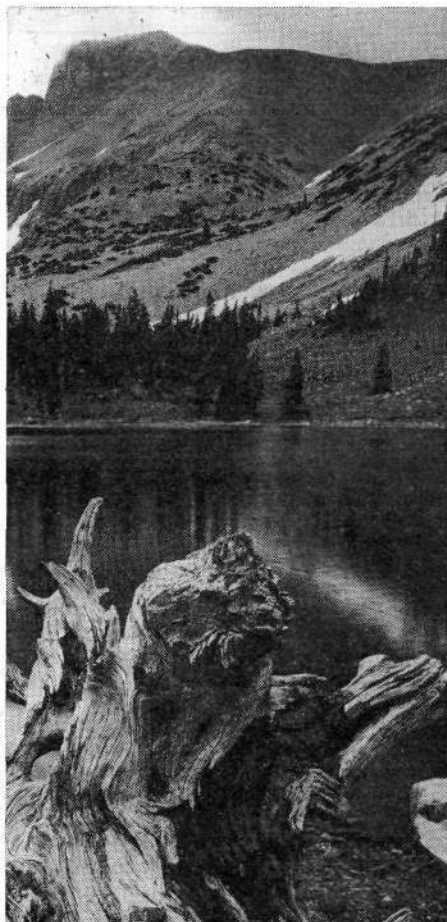
Ze razmeroma zgodaj je Boivin kombiniral plezalni šport s padaštvom, saj je bil eden od pionirjev alpinističnega jadrnega padaštva. Po številnih padalskih startih s težavnih vrhov mu je uspelo tudi nekaj zaporednih vzponov v pogorju Mont Blanca, pri čemer je razdalje med severnimi stenami, ki si jih je izbral za plezanje, premagoval z jadrnim padalom ali z majem, ne pa s helikopterjem. Absolutni vrhunec je bil start z jadrnim padalom s vrha Everesta in polet na ledenik Kumbu. Omeniti je še treba, da je bil Boivin športno aktiven tudi na divjih vodah in na odprtem morju.

Tretja smer v steni Daulagirija

Šestčlanska odprava pod vodstvom enega od vodilnih svetovnih alpinistov Krzysztofa Wielickiego je v letošnji pomladanski sezoni imela za cilj 8167 metrov visoki Daulagirij. Odprava je bila uspešna, praktično vsa zasluga za uspeh pa gre prav Wielickiemu. Potem ko so na normalni smeri postavili dva tabora, je Wielicki iz zadnjega (na višini 7000 metrov) začel 24. aprila zgodaj zjutraj in bil na vrhu ob 11. uri. To je bil njegov sedmi osem-tisočak. Po vrnitvi in počitku je 9. maja že stal pod vzhodno steno Daulagirija. Ker je stena nevarna, se je začel vzpenjati ob 23. uri in je po 18 urah splezal prvenstveno smer levo od smeri, ki so jo leta 1980 splezali Kurtyka, McIntyre, Ghilini in Wilczynski. Wielicki je na višini 7800 metrov dosegel severovzhodni greben in slabo vreme mu je potem preprečilo, da bi še drugič v tako kratkem času stal na vrhu Daulagirija. Sestopil je po normalni smeri z bivačkom v taboru II. Dan za njim pa je iz tabora III (na višini 7500 metrov) po normalni smeri začela plezati tudi Ingrid Baeyens iz Belgije. Vrh je kot tretja ženska dosegla 11. maja.

Nova smer Wielickiego je tako tretja v vzhodni steni; poleg njegove sta tam še smer Kurtyke in splezalcev, ki je bila enkrat ponovljena, in Jugoslovanska smer iz leta 1987.

(Delo)

V jezeru Stella se ogledujejo gore, s snegom pokrita pobočja ter borovi in smrekovi gozdovi

zelo staro drevo ima eno samo letnico živega tkiva in le nekaj živih iglic na samotni veji. Mrtve velikske količine drevja, ki je tako smolasto in s tako ozki mi letnicami, da zaradi tega ne more niti trohneti, so na vse viže zvite in pretepe ne od kamenja in ledu, tako da imajo fantastične oblike in so simbol stroge lepote Velikega bazena.

Ko so ustanovili park, to ni spremenilo značaja tega predela. Vse, kar se lahko obdrži pri življenju v Velikem bazenu, vključno seveda tudi ljudje, ki se ukvarjajo z živinorejo in rudarstvom na tem območju, se mora biti sposobno prilagajati in mora biti dovolj odporno. Sprehodi po včasih skoraj nevidnih stezah so lahko strašanski napor, jezera, ki jih je napolnil z vodo staljen sneg, pa niso privlačna za kopanje. Vendar je za domačine, ki hočejo ohraniti naravo in ki so globoko predani ohranjanju enega od zadnjih predelov divjine v 48 celinskih

zveznih državah Amerike, kot tudi za obiskovalce, ki bi si hoteli predstavljati Zahod takšen, na kakršnega so naleteli prvi priseljenci, narodni park Veliki bazen nov narodni zaklad.

(Pregled)

Letošnje poletno vreme na Kredarici

Dolgoletni poletni temperaturni povpreček Kredarice (junij, julij, avgust) znaša $4,9^{\circ}$, temperaturni povpreček letošnjega poletja pa znaša $5,5^{\circ}$. Dolgoletni padavinski poletni povpreček znaša 640 mm, v pravkar minulem poletju pa je skupno padlo na Kredarici 611 mm padavin. Podrobnosti so po mesecih naslednje:

Junjski temperaturni povpreček je znašal $3,6^{\circ}$ — mesec je bil za $0,3^{\circ}$ pretopel. Juljski temperaturni povpreček je znašal $6,3^{\circ}$ in je bil za $0,6^{\circ}$ nad normalno vrednostjo (tj. dolgoletnim povprečkom obdobja 1956—1985). Mesec avgust, čigar povpreček je preračunan na $6,7^{\circ}$, je bil za $1,0^{\circ}$ pretopel. Ekstremne mesečne temperature, maksimalne in minimalne, so bile v mejah doslej znanih temperaturnih ekstremov Kredarice. Maksimi in datumi pojava te temperature po posameznih mesecih so naslednji: v juniju $14,0^{\circ}$ (dne 27.), v juliju $15,9^{\circ}$ (dne 29.) in $14,9^{\circ}$ dne 25. avgusta. Mesečne minimalne temperature so bile naslednje: $-4,6^{\circ}$ dne 10. junija, $-3,4^{\circ}$ dne 7. julija in $-1,8^{\circ}$ dne 18. avgusta. Kakor vidimo, je bil letošnji najtoplejši mesec na Kredarici avgust.

Poletje je bilo prekomerno toplo zaradi zmanjšane stopnje oblačnosti, zaradi česar je bilo več ur sončnega obsevanja Kredarice. Junjski mesečni povpreček oblačnosti, ki je znašal 6,9 desetine pokritosti neba, je bil le za malenkost manjši od normalne vrednosti, ki znaša za junij 7,0. Čeprav so junija dnevi že zelo dolgi in se »o kresi dan obesi«, je sonce obsevalo Kredarico — po registraciji tamkajšnjega heliografa — samo 155 ur, kar je 33 % maksimalno možnega trajanja sončnega sija v tem mesecu. Padavin je v 17 dneh (osemkrat je vmes še snežilo) padlo skupno 288 mm, kar je 131 % junjske normalne vrednosti. Snežna odeja, katere maksimalna debelina je merila 105 cm, je do 27. junija skopnela.

Juljski povpreček oblačnosti je znašal 5,6 desetine pokritosti neba. Dolgoletni juljski povpreček oblačnosti znaša 6,4 desetine pokritosti neba. Število ur sončnega sija se je povečalo na 247, kar je 52 % od maksimalnega možnega trajanja sončnega sija v tem mesecu. Zaradi razmeroma jasnega in sončnega vremena je mesečna množina padavin (181 mm) dosegla samo 90 % normalne juljske vrednosti. Pada-